

Tutkimusosio

Kuntien kriiseihin varautumisen tärkeysjärjestys: Pitkät sähkökatkot, palvelunestohyökkäykset ja haavoittuvimmassa asemassa olevien suojaaminen

Kuntapäättäjät nostavat kriiseihin varautumisen kärkiasioiksi pitkäaikaiset sähkökatkokset (9,06 asteikolla 4–10), palvelunestohyökkäykset (8,92) sekä haavoittuvimmassa asemassa olevan väestönosan suojaamisen ja tukemisen (8,63), käy ilmi KAKS – Kunnallisan kehittämissäätiön tutkimuksesta. Seuraavina nousevat kunnan johtamisen jatkuvuuden turvaaminen (8,49) sekä suuronnettomuuteen varautuminen (8,33). Kahdeksan varautumiskohteen listalla vähäisimmät, mutta edelleen merkittävät painot saavat säteilyuhkaan (7,89), sotilaalliseen uhkaan (7,96) ja yhteiskuntarauhan järkkymiseen varautuminen (7,96). Valtuutettujen ja kuntajohtajien näkemyksissä ei ole suuria eroja.

Kuntapäättäjät ovat läpi valtakunnan pitkälle yksimielisiä siitä, että oman kunnan kriisivalmiutta on syytä kehittää lähivuosina. Kaikista valtuutetuista tätä mieltä on reilut yhdeksän kymmenestä (92 %) ja kuntajohtajista lähes kaikki vastanneet (96 %). Maakunnittain tarkastellen vaihteluväli päättäjien kesken kriisivalmiuden kehittämisen tarpeellisuudessa mahtuu Kymenlaakson 90:n sekä Päijät-Hämeen ja Satakunnan sadan prosentin väliin.

Varautumiskohteiden merkittävydessä nähdään eroja maakuntien välillä. Satakunnassa säteilyuhkiin varautumisen tärkeydelle annetaan asteikolla 4–10 korkein arvo 8,43, kun Kainuussa vastaava luku on 7,33. Haavoittuvimmassa asemassa olevien suojaaminen ja tuki on numeroa korkeampi Pirkanmaalla (8,9) verrattuna Pohjanmaahan (7,94). Sotilaallinen uhka nähdään vastaavasti selvästi suurempana Etelä-Karjalassa (8,45) kuin Varsinais-Suomessa (7,61).

Puolueiden kokonaiskeskiarvot varautumiskohteiden merkittävyttä arvioitaessa ovat lähempänä toisiaan kuin maakuntien vastaavat. Haarukka on vihreiden 8,63 ja RKP:n 8,12 välillä – koulunumeroin $8\frac{1}{2}$ ja 8 välillä. Puolueilla on myös hyvin pitkälle sama varautumiskohteiden tärkeysjärjestys. Muutamia pieniä poikkeuksia toki on. Vihreät nostavat ykköseksi palvelunestohyökkäykset. Vasemmistoliiton valtuutetuille toiseksi tärkein asia on haavoittuvassa asemassa olevien suojeleminen, joka puolestaan RKP:n kuntapäättäjien listalla on sijalla viisi.

Kuntajohtajat: Yhdeksällä kunnalla kymmenestä on ajantasainen valmiussuunnitelma

Yhdeksällä kunnalla kymmenestä (91 %) on kuntajohtajien oman arvion mukaan ajantasainen valmiussuunnitelma, eli se on laadittu tai päivitetty viimeisen kymmenen vuoden aikana. Valtuutetuista vain kolme viidestä uskoo suunnitelman olevan päivitetty. Tätä selittää se, että reilu neljännes (27 %) valtuutetuista ei osannut arvioida asiaa.

Kuntapäättäjien vastausten perusteella Kymenlaaksossa asiat ovat ajantasaisen valmiussuunnitelman osalta parhaalla tolalla, sillä siellä lähes kaikki (94 %) kuntapäättäjät katsoivat asian näin olevan. Tämä selittää myös sitä, miksi Kymenlaaksossa nähdään kaikista maakunnista vähiten tarvetta päivittää suunnitelmaa. Myös Kainuussa (91 %), Pirkanmaalla (90 %) ja Etelä-Pohjanmaalla (89 %) yhdeksän kymmenestä arvioi suunnitelmat ajantasaisiksi. Sen sijaan Pohjanmaalla vain kolme neljästä kuntapäättäjistä (75 %) arvioi valmiussuunnitelman olevan päivitetty.

Noin puolessa kunnista valmiussuunnitelman mukaista toimintaa on käsitelty tai harjoitettu viimeisen viiden vuoden aikana

Tarkennusta valmiussuunnitelman tilaan antaa kysymys siitä, onko valmiussuunnitelman mukaista toimintaa käsitelty tai harjoitettu valtuustossa viimeisen viiden vuoden aikana. Kuntajohtajien arvion mukaan noin puolessa kunnista (53 %) näin on menetelty. Valtuutetuista kysymystä ei osannut arvioida joka kolmas (30 %). Vastanneista valtuutetuista reilu puolet (53 %) arvioi, että valmiussuunnitelman mukaista toimintaa ei ole käsitelty tai harjoitettu.

Maakunnittain tarkastellen valmiussuunnitelman mukaista toimintaa on käsitelty aktiivisimmin Pohjanmaalla (37 % vastaajista tätä mieltä), Etelä-Karjalassa (35 %), Uudellamaalla (35 %), Pohjois-Pohjanmaalla (34 %) ja Lapissa (33 %). Vähiten asia on ollut esillä Etelä-Savossa (12 %), Keski-Suomessa (19 %), Kymenlaaksossa (21 %).

Tutkimuksen toteutus. Kyselytutkimuksessa selvitettiin kuntapäättäjiltä - valtuutetuilta ja kuntajohtajilta – seuraavalla kolmella kysymyksellä kuntien kriiseihin varautumista: 1. Onko kunnallasi ajantasaista valmiussuunnitelmaa (laadittuna tai päivitettyä viimeisen 10 vuoden kuluessa)? 2. Onko valmiussuunnitelman mukaista toimintaa käsitelty tai harjoitettu valtuustossa viimeisen 5 vuoden aikana? 3. Onko kuntasi kriisivalmiutta tarpeellista kehittää seuraavien vuosien kuluessa? Vastausvaihtoehdot olivat: kyllä, ei, en osaa sanoa.

KAKS – Kunnallissalan kehittämissäätiön tutkimuksen kyselyn suoritti MPS-tutkimus. Tiedonkeruu toteutettiin internet-kyselynä huhti-toukokuun 2022 aikana. Kysely lähetettiin säätiön sähköpostiosoitteiden perusteella vähän yli 8000 valtuutetulle sekä kaupungin ja kunnanjohtajalle. Vastauksia kertyi yhteensä 1466 kpl. Vastaajista oli 1355 valtuutettua ja 111 kuntajohtajaa. Maakunnista Keski-Pohjanmaan (8 vastausta) ja puolueista Liike Nytin (7 vastausta) vastaajien määrä oli niin pieni, että ne eivät ole raportissa mukana omina ryhminään.

Lisätietoja: Asiamies Antti Mykkänen, 0400-570087.

Taulukko 1. Kuntien kriiseihin varautuminen – varautumiskohteiden merkittävyys vastaajan roolin mukaan asteikolla 4 ei lainkaan tärkeää... 10 erittäin tärkeä

	valtuutettu	kuntajohtaja	Kaikki
pidempiaikaisiin sähkökatkoksiin varautuminen	9,05	9,03	9,05
palvelunestohyökkäyksiin varautuminen	8,91	9,06	8,92
haavoittuvimmassa asemassa olevan väestönosan suojaaminen ja tukeminen	8,67	8,15	8,63
kunnan johtamista koskevan jatkuvuuden turvaamisen kehittäminen (prosessit, tilat, sijaiset, omasuoja, huolto jne)	8,48	8,63	8,49
muuhun suuronnettomuuteen varautuminen	8,34	8,13	8,33
sotilaalliseen uhkaan varautuminen	7,99	7,60	7,96
yhteiskuntarauhan järkkymiseen varautuminen	7,97	7,86	7,96
säteilyuhkatilanteisiin varautuminen	7,94	7,29	7,89

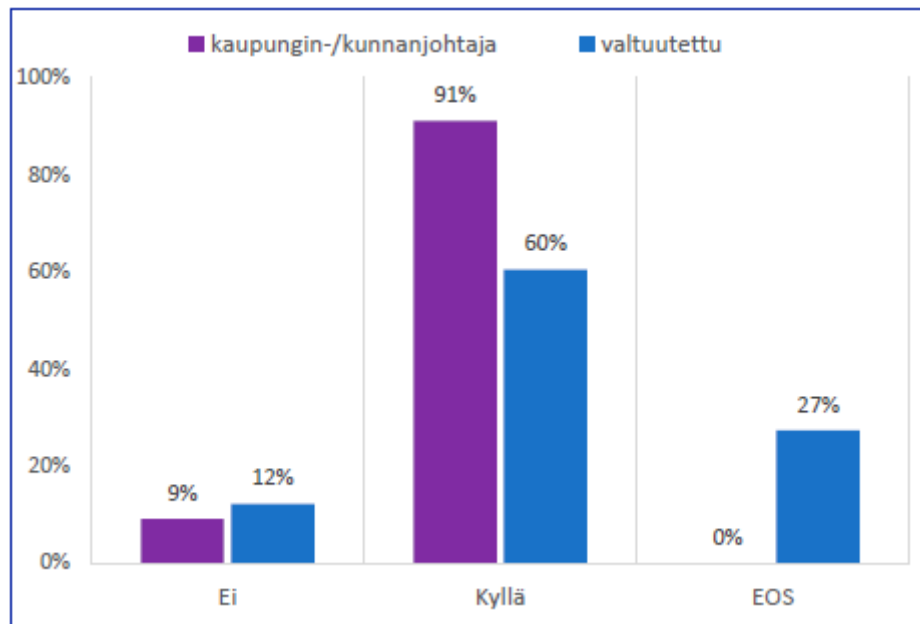
Taulukko 2. Kuntien kriiseihin varautuminen – varautumiskohteiden merkittävyys puolueittain asteikolla 4 ei lainkaan tärkeä... 10 erittäin tärkeä

	KOK	SDP	KESK	PS	VIHR	VAS	RKP	KD	muut
pidempiaikaisiin sähkökatkoksiin varautuminen	9,13	9,13	9,10	8,97	9,15	8,99	8,57	9,14	8,87
palvelunestohyökkäyksiin varautuminen	9,08	8,93	8,95	8,59	9,23	8,82	8,46	9,07	8,78
haavoittuvimmassa asemassa olevan väestönosan suojaaminen ja tukeminen	8,40	8,88	8,69	8,37	8,96	8,93	8,04	8,79	8,52
kunnan johtamista koskevan jatkuvuuden turvaamisen kehittäminen	8,45	8,53	8,47	8,27	8,75	8,39	8,00	8,65	8,56
muuhun suuronnettomuuteen varautuminen	8,35	8,50	8,29	8,30	8,66	8,20	8,11	8,50	8,12
sotilaalliseen uhkaan varautuminen	8,06	7,92	8,07	8,15	8,05	7,13	8,18	8,30	7,86
yhteiskuntarauhan järkkymiseen varautuminen	8,04	7,91	7,99	8,06	8,36	7,30	7,71	8,12	7,99
säteilyuhkatilanteisiin varautuminen	7,98	8,12	7,90	7,88	7,85	7,57	7,89	8,00	7,66
Kokonaiskeskiarvo	8,44	8,49	8,43	8,32	8,63	8,17	8,12	8,57	8,30

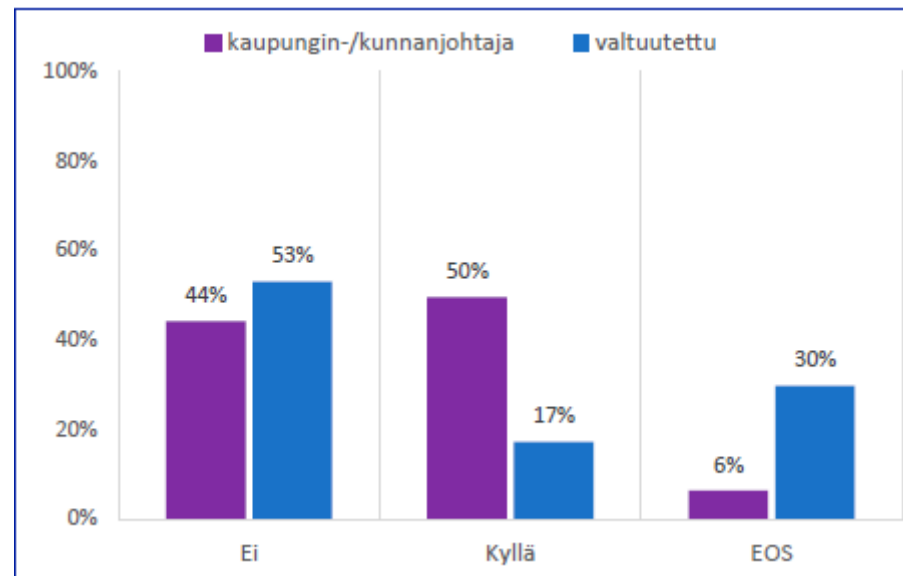
Taulukko 3. Kuntien kriiseihin varautuminen – varautumiskohteiden merkittävyys maakunnittain asteikolla 4 ei lainkaan tärkeä... 10 erittäin tärkeä

	pidempiaikaisiin sähkökatkoksiin varautuminen	palvelunestohyökkäyksiin varautuminen	säteilyuhkatilanteisiin varautuminen	muuhun suuronnettomuuteen varautuminen	sotilaalliseen uhkaan varautuminen	yhteiskuntarauhan järkkymiseen varautuminen	kunnan johtamista koskevan jatkuvuuden turvaamisen kehittäminen	haavoituvimmassa asemassa olevan väestönosan suojaaminen ja tukeminen
Etelä-Karjala	9,10	9,12	8,20	8,31	8,45	8,22	8,31	8,85
Etelä-Pohjanmaa	9,24	9,03	7,80	8,43	7,87	8,11	8,59	8,95
Etelä-Savo	9,06	8,99	7,97	8,30	8,06	7,86	8,59	8,65
Kainuu	9,05	8,85	7,33	8,15	8,03	8,21	8,46	8,67
Kanta-Häme	9,06	8,78	7,72	8,33	7,80	7,88	8,52	8,53
Keski-Suomi	8,99	8,80	7,72	8,15	7,73	7,59	8,27	8,49
Kymenlaakso	9,05	9,20	8,20	8,78	8,34	8,28	8,44	8,78
Lappi	9,07	8,79	7,69	8,34	7,99	7,84	8,56	8,80
Pirkanmaa	9,08	9,09	8,11	8,58	8,18	8,20	8,78	8,90
Pohjanmaa	8,64	8,33	7,70	8,42	7,85	7,88	8,03	7,94
Pohjois-Karjala	8,98	8,89	7,93	8,21	8,16	7,93	8,56	8,74
Pohjois-Pohjanmaa	9,13	9,07	7,90	8,31	7,92	7,99	8,60	8,66
Pohjois-Savo	9,09	8,83	7,85	8,30	8,08	8,02	8,50	8,74
Päijät-Häme	9,07	8,96	8,13	8,23	7,79	7,79	8,42	8,23
Satakunta	9,15	8,98	8,43	8,45	8,02	7,95	8,34	8,58
Uusimaa	8,96	8,93	7,99	8,37	7,99	8,08	8,46	8,55
Varsinais-Suomi	9,05	8,80	7,64	8,19	7,61	7,79	8,35	8,39
Kaikki	9,06	8,92	7,89	8,33	7,96	7,96	8,49	8,63

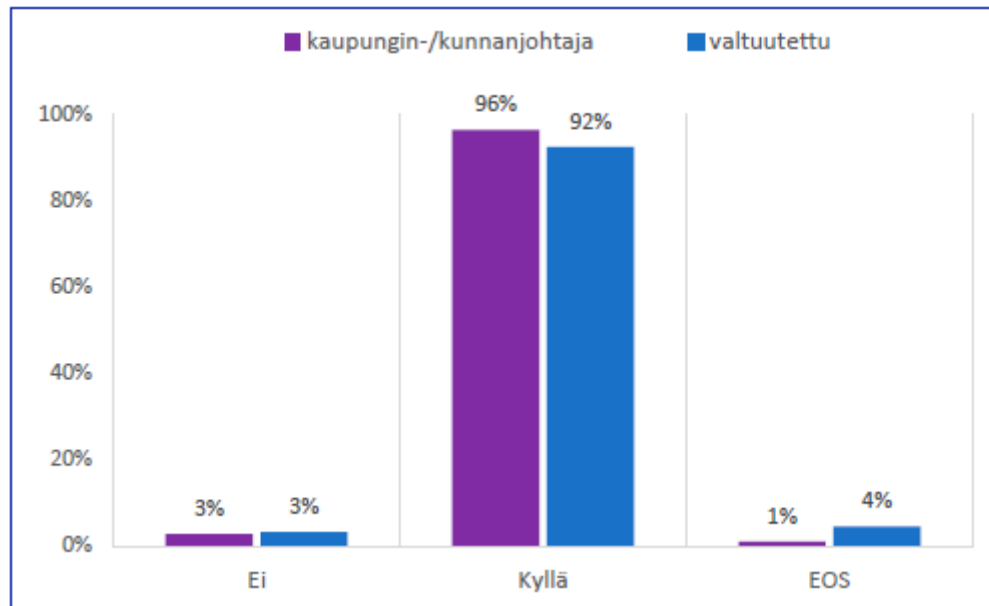
Taulukko 4. Tulokset kysymykseen ”Onko kunnallasi ajantasaista valmiussuunnitelmaa (laadittuna tai päivitetynä viimeisen 10 vuoden kuluessa)?” vastaajan roolin mukaan



Taulukko 5. Tulokset kysymykseen ”Onko valmiussuunnitelman mukaista toimintaa käsitelty tai harjoitettu valtuustossa viimeisen 5 vuoden aikana?” vastaajan roolin mukaan



Taulukko 6. Tulokset kysymykseen ”Onko kuntasi kriisivalmiutta tarpeellista kehittää seuraavien vuosien kuluessa?” vastaajan roolin mukaan



Taulukko 7. Valmiussuunnitelmat ja kriisivalmius - kyllä-vastausten osuudet maakunnittain

Onko kunnallasi ajantasaista valmiussuunnitelmaa (laadittuna tai päivitettyinä viimeisen 10 vuoden kuluessa)?

Onko valmiussuunnitelman mukaista toimintaa käsitelty tai harjoiteltu valtuustossa viimeisen 5 vuoden aikana?

Onko kuntasi kriisivalmiutta tarpeellista kehittää seuraavien vuosien kuluessa?

Kymenlaakso	94 %	Pohjanmaa	37 %	Päijät-Häme	100 %
Kainuu	91 %	Etelä-Karjala	35 %	Satakunta	100 %
Pirkanmaa	90 %	Uusimaa	35 %	Pohjois-Pohjanmaa	99 %
Etelä-Pohjanmaa	89 %	Pohjois-Pohjanmaa	34 %	Kanta-Häme	98 %
Etelä-Savo	86 %	Lappi	33 %	Pohjois-Karjala	98 %
Pohjois-Savo	86 %	Satakunta	31 %	Etelä-Pohjanmaa	97 %
Pohjois-Karjala	85 %	Etelä-Pohjanmaa	31 %	Kainuu	97 %
Kanta-Häme	84 %	Päijät-Häme	26 %	Varsinais-Suomi	97 %
Päijät-Häme	83 %	Pohjois-Savo	25 %	Etelä-Savo	97 %
Satakunta	83 %	Kainuu	25 %	Pohjois-Savo	97 %
Pohjois-Pohjanmaa	82 %	Pohjois-Karjala	25 %	Pohjanmaa	97 %
Lappi	81 %	Kanta-Häme	24 %	Lappi	97 %
Varsinais-Suomi	81 %	Pirkanmaa	22 %	Uusimaa	96 %
Uusimaa	81 %	Varsinais-Suomi	22 %	Pirkanmaa	95 %
Keski-Suomi	81 %	Kymenlaakso	21 %	Keski-Suomi	93 %
Etelä-Karjala	80 %	Keski-Suomi	19 %	Etelä-Karjala	92 %
Pohjanmaa	74 %	Etelä-Savo	17 %	Kymenlaakso	90 %